

TWISTEN ONDER U

Classisvergadering van de Gereformeerde Gemeenten in 1948 vanwege ds R. Kok

“Want mij is van u bekendgemaakt, mijne broeders dat er twisten onder u zijn”

1 Korinthe 1 vers 11

VOORWOORD VAN SAMENSTELLERS

In verband met onjuiste geruchten, welke alom verspreid zijn en worden over de uitslag van de Classisvergadering, gehouden te Barneveld d.d. 1 juni 1948, inzake Ds. R. Kok contra J.W. Jansen, M. v. Beek en D. den Hartog, alsmede Ds. G.H. Kersten, gevoelen wij ons ten zeerste verplicht, voor zover dit in ons vermogen ligt, een zo zuiver mogelijk verslag van deze vergadering weer te geven.

Wel is er een verslag opgenomen in "DE SAAMBINDER" d.d. 10 juni jl, doch dit verslag is zèèr eenzijdig en te beknopt, waardoor de belangstellende lezer absoluut geen goede indruk krijgt van de juiste gang van zaken. Wij zijn zo vrij geweest dit te doen, zonder enige toestemming gevraagd te hebben aan een der bovengenoemde partijen. Dit verslag is alleen bestemd voor leden der Gereformeerde Gemeenten.

Door omstandigheden zij wij er toe gedwongen het verslag zo spoedig mogelijk weer te geven, waardoor ons niet de gelegenheid werd gegeven te letten op eventuele taal- of stijlfouten.

Wij zijn er van overtuigd, dat de belangstellende lezer met dit verslag een goede indruk krijgt van de werkelijke gang van zaken en bovendien, dat hiermede de ogen van velen zullen geopend worden (voor zover deze nog niet geopend zijn) voor die dingen, waarover het in onze Gemeenten in wezen gaat.

VERSLAG VAN DE VERGADERING DER CLASSIS BARNEVELD GEHOUDEN d.d. 1 juni 1948 des v.m. 10 uur IN HET KERKGEBOUW DER GER. GEMEENTE TE BARNEVELD

Voorzitter: Ds. J. Fraanje

Aanwezig: Ds. A. Verhagen - Ds. A. v. Stuijvenberg - Ds. A. de Blois - Ds. M. Blok - Ds. G.H. Kersten - Ds. W. de Wit - Ds. R. Kok - Ds. L. Rijksen - Ds. P. Honkoop - Ds. J. v.d. Berg - Dr. C. Steenblok - Dhr. B. Roest - Ds. T. Dorresteijn - Ds. H. Ligtenberg

De opening geschiedde door Ds. R. Kok en ving aan met het zingen van Ps. 72:6 "Ja, elk der vorsten zal zich buigen" enz. Voorts las Ds. Kok Ps. 72 en ging voor in gebed.

Hierna heet Ds. Kok de predikanten en afgevaardigden welkom en zegt: "Mij is gevraagd of niet-leden van de Gereformeerde Gemeenten zich hier bevinden en wanneer ze aanwezig zijn, verzoek ik hen zich te verwijderen. Een persoon vertrok.

Vervolgens hield Ds. Kok de volgende toespraak: "De kerk is een strijdende kerk op aarde. Nu is het de vraag: "Hoe strijden wij en voor wie strijden wij?". Een mens strijdt voor zichzelf! Hij is van God afgevallen en de duivel toegevallen. Hij is een liefhebber van zichzelf.

In 't hart der discipelen leefde de vraag, wie toch wel de meeste was. De grote Meester veroordeelt dit in zijn discipelen en ook in ons.

Gelukkig hij die zichzelf veroordeelt.

Ik hoop, dat de Koning der Koningen Zijn scepter zal zwaaien in Uw hart en in mijn hart, opdat er geen woord in onbedachtzaamheid zal gesproken worden en het zal gaan om de eer van Zijn Naam.

Hiermede is de vergadering geopend.

Vervolgens vroeg Ds. Kok de lastbrieven op. Na inzage deelde Ds. Kok mede, dat de volgende brieven waren binnengekomen, te weten: (dan volgt een lijst).

MODERAMEN: Spreker Ds. Fraanje. Naar aanleiding van ons samenzijn is gelezen, gesproken en gebeden over een zeer gewichtige zaak. Mocht de Godsprofeet als Koning in ons midden zijn.

NOTULEN: Ontvangen en goedgekeurd.

RAPPORTEN: Er wordt gevraagd of er Rapporten in te brengen zijn.

INGEKOMEN STUKKEN: Ja, te weten 2 brieven van Dhr. J.W. Jansen te Veenendaal en 1 brief van J. v. Beek en D. den Hartog, leden der Gemeente te Ederveen.

De brief van Jansen is een afschrift van de aanklacht, welke op de kerkenraad werd afgewezen. Toen deze brief genoemd werd, nam Ds. Kok het woord en zei: "De 1e brief is op de Kerkenraad geweest. Ik heb mij toen verwijderd, daar het een kwestie aangaande mijzelf was en achtte het daarom beter mij te verwijderen, opdat de broeders vrijelijk konden spreken". Daarna beriep Ds. Kok zich op de Kerkenraad en nam ouderling van Hunnik het woord, zeggende: "Wij hebben getracht of Jansen de brief wilde terugnemen. Daarna is hij doorgestuurd". Hierna verklaarde Ds. Kok, dat hij zich ongeveer 20 minuten had verwijderd.

Bij zijn terugkeer in de consistoriekamer bleek, dat de ouderlingen geen vorderingen hadden gemaakt, waarna Ds. Kok zei: "Broeders, houdt op en stuur het door naar de classis".

Vervolgens zei Ds. Kok: "Hierna is Jansen de gemeente ingegaan om propaganda te maken voor zijn zaak. Daarvan zijn bewijzen ten overvloede. Hij verkondigde oa.: 1) Ds. Kok is Arminiaans. 2) Ds. Kok wordt afgezet. 3) Ds. Kok preekt niet goed."

Daarna kwam de 2e brief op tafel.

Deze was, aldus Ds. Fraanje, door hem ontvangen met een begeleidend schrijven. Betreffende het afwijzen van deze brief op de kerkenraad, deelde Ds. Kok het volgende mede: "Jansen heeft het mij onmogelijk gemaakt om met hem te handelen. Hij was censurabel. Maar omdat het tegen mijn persoon was, wilde ik hem niet onder censuur leggen. Laat hij spreken, of ik ooit een hard woord tegen hem gesproken heb.

Ds. Verhagen zegt: De eerste weg voor Jansen was de kerkenraad. Is Jansen niet fout door zijn handeling? Hij heeft getracht mouterij aan te richten. Ik wenste, dat die 2e brief niet behandeld werd.

Dr. Steenblok vraagt het woord en zegt: De kerkenraad van Veenendaal heeft zijn roeping verzaakt, die had Jansen moeten censureren. Ik wil de 2e brief behandeld hebben.

Ds. Fraanje zegt: Hij heeft mij ook geschreven. Ik ken Jansen niet, maar die brief heb ik niet doorgegeven.

Ds. Rijksen zegt: De kerkenraad is fout geweest. Jansen moet noodwendig wel hier komen. Ik wil dat de brief behandeld wordt.

Ds. Verhagen: De kerkenraad heeft het niet behandeld, daar Ds. Kok er zelf bij betrokken was.

Ds. Kersten neemt het woord en zegt: "Ik ken die Jansen niet, ik zie hem nu eerst, zoals hij daar opstaat. Hij is geen spreekbuis van mij geweest en ik weet niet, wat er in die brief staat. Iemand, die geroepen is en die blijk geeft, dat hij van de waarheid afwijkt, die brengt men op de kerkenraad. Wie verbiedt het dan erover te praten? Het zijn publieke zaken. Als jongeling maakte ik soortgelijke strijd mede in Den Haag. (Waarvan hij nog enkele woorden zei). Dan zegt Ds. Kersten: "De zaak moet eerlijk behandeld worden en is aan de orde".

Ds. Blok zegt dan: De wijze waarop deze jonge man gehandeld heeft is verschrikkelijk. Wie durft een gezalfde des Heeren zo aan te tasten.

Dr. Steenblok: Ds. Blok verwacht de zaken. Het gaat om de leer, niet om de persoon. Iedereen heeft het recht een dergelijke zaak op de classis te brengen.

Ds. Blok: De wijze waarop Jansen heeft gehandeld, keur ik af en ik vraag, is er liefde bij Jansen aanwezig geweest?

Ds. v.d. Berg: Ik wil de volgende vraag even persoonlijk aan de Heer Jansen stellen: "Als Jansen niet de spreekbuis is van Ds. Kersten, laat hij dan tussen God en zijn consciëntie antwoorden of hij dan ook niet de spreekbuis van een ander is".

Ds. Fraanje: Zegt iets, maar dat is onverststaanbaar.

Dhr. Veen uit Ede: Gaat het om de eer van de waarheid of om bijkomstige dingen. De eer van de waarheid moet gaan boven de eer van de predikant.

Ds. Verhagen: Een zaak, die met verkeerde middelen (namelijk Jansen's propaganda) wordt aangepakt is af te keuren.

Ds. Fraanje: De 2e brief is wettig. Gehamer. Ds. Fraanje gaat verder: De brief uit Ederveen, is die wettig of onwettig?

Ouderl. Schothorst van Ederveen zegt: De brief is op de kerkenraad geweest, maar het was ons niet mogelijk afdoende te antwoorden en wij adviseerden ermee naar de classis te gaan.

Brief wordt wettig verklaard.

Ds. Fraanje verzoekt de scribe de brief van Jansen voor te lezen inzake de leergeschillen, d.d. 19 03-1948.

Ds. Verhagen interrumpeerde: Heeft Jansen getuigen? (Deze vraag wordt niet beantwoord)

De brief wordt voorgelezen en luidt als volgt:

Onderwerp: Leergeschillen.

Veenendaal, 19 Maart 1948

Weleerw. en Eerw. Classis,

Het is met diepe droefheid, dat ik me gedwongen voel me hierbij op U te beroepen inzake de leergeschillen met Ds. R. Kok.

Uitdrukkelijk wens ik hierbij vooraf te verklaren, dat het hier niet gaat om de persoon van Ds. Kok, maar over zijn leer. Voor zijn persoon en levenswandel heb ik alle eerbied en respect.

Ook ben ik niet de spreekbuis van anderen, zoals Ds. Kok misschien denkt, neen, in tegendeel, maar ik voel me zeer ernstig bezwaard over Ds. Kok's leer, die mijn inziens niet de leer der Gereformeerde Gemeenten is. Vele malen hebben we met Ds. Kok gesproken. Tweemaal heb ik daarna alleen met hem gesproken. Na de laatste maal, Zaterdag 28 Februari heb ik terstond aan de kerkenraad geschreven en mijn bezwaren schriftelijk kenbaar gemaakt.

Hier volgt een afschrift van bovenbedoelde brief:

Waarde Kerkenraad,

Hierbij deel ik U mede, dat ik me bezwaard gevoel door de volgende uitspraak van Ds. Kok: Volgens de wil des besluits wil God niet alle mensen zalig maken, maar volgens de wil des bevels wel alle mensen zalig maken. Verder verlang ik van Ds. Kok een duidelijke uitspraak over het Genadeverbond. En wel deze: "Een onbekeerd mens leeft onder een verbroken werkverbond en de uitverkorene wordt door wedergeboorte in het genadeverbond ingelijfd".

Donderdag 4 Maart bezocht Ds. Kok me en zei, dat hij nooit anders ging preken en dat ik het maar voor classis en synode moest brengen.

Maandag 15 Maart kwam ik voor de kerkenraad. Over punt 1 hebben we 10 à 15 minuten gediscussieerd, toen Ds. Kok weer binnen kwam, 't gesprek afsneed en zei, dat ik me maar op de classis moest beroepen.

Op mijn vraag over punt 2 (Genadeverbond) wilde hij geen antwoord geven! " Ik zit hier niet op een examen".

Nogmaals, het was mijn bedoeling niet Ds. Kok te examineren, maar ik had gegronde redenen deze vraag te stellen en dat weet Ds. Kok ook zeer wel. Waarom dan geen antwoord geven?

Het bedroeft me een leraar van onze gemeenten te moeten bestrijden. Ik meen echter niet te mogen zwijgen. Het gaat niet over personen, maar om de waarheid.

Moge de Heere U genade en wijsheid schenken om deze zeer gewichtige kwestie tot een oplossing te brengen.

Gaarne onderwerp ik me aan Uw oordeel. Met heilbiddende groeten verblijf ik,

w.g. J.W. Jansen.

(Tot zover brief aan de Classis)

Daarna wordt de 2e brief gelezen van 20 April 1948, namelijk:

Het doet mij van harte leed U andermaal te moeten schrijven. Ondanks mijn protest gaat Ds. Kok immer door met het openlijk verkondigen van zijn foutieve leerstellingen. Het is geen lust tot oppositie, die me andermaal deed besluiten U te schrijven. Ik hoop integendeel, dat de Almachtige dit werk wil gebruiken om Ds. Kok, voor wiens persoon ik alle respect heb, tot inkeer te brengen. Ik doe U thans enigszins uitvoeriger mijn bezwaren toekomen, in het vertrouwen, dat U dit ernstig zult bestuderen.

1. *Ds. Kok gaat uit van de wil des bevels. De wil des besluits is met de wil des bevels in strijd. Volgens de wil des besluits wil God niet alle mensen zalig maken, volgens de wil des bevels wil God wel alle mensen zalig maken. Kunt U mij èèn Gereformeerde Theoloog noemen, die ook zo leert?*

2. Geen verschil tussen de in- en uitwendige roeping. Van Godskant enerlei roeping. De uitwerking is verschillend.
3. Welke bezwaren heeft Ds. Kok toch tegen het prediken van de uitverkiezing? Bij zijn laatste preek over Jesaja 53, bij de verklaring van het woord 'velen' in de laatste teksten: "Wat betekent dit woord 'velen'? Gelukkig brengen de kanttekenaren uitkomst. Zij schrijven in de kanttekening: gelovigen en niet: uitverkorenen, anders vrees ik, dat we in vele moeilijkheden zouden komen. In de Catechismus wordt slechts èèn keer en dan nog zijdelings over de uitverkiezing gesproken." Welke zijn toch die vele moeilijkheden?
4. Wat betekent toch een uitdrukking als deze: "Voor Gods eer hoef ik niet te zorgen, daar zal God zelf wel voor zorgen"?
5. "De eis van het genadeverbond is dezelfde als van het werkverbond, namelijk volmaakte gehoorzaamheid". Niet alleen wordt dit gepredikt, maar de catechisanten moeten dit zelfde opschrijven. Het vragenboekje van Hellenbroek zegt toch wel iets anders, of deugt Vader Hellenbroek niet meer?
6. Herinnert U zich nog die beide predikaties over de Heilige Doop? Hierin werd onder meer gezegd: "We zijn alle in het verbond der genade. U zijt allen kinderen Gods en U kunt als kind van God in de hel komen." Zelfs op jeugdverenigingen wordt dit geleerd!
7. Bij vraag 73 van de Catechismus het laatste gedeelte van het antwoord: "omdat Hij ons door dit Goddelijk pand en waarteken wil verzekeren, dat wij zo waarachtiglijk van onze zonden geestelijk gewassen zijn als wij met het water uitwendig gewassen worden" zei Ds. Kok tot tweemaal toe: "Voor wie geldt dit nu in de gemeente? Voor slechts enkelen over voor allen? Dit geldt voor U allen zoals U hier zit."
8. "Iedereen mag en moet pleiten op de doopsbeloften". Is pleiten dan geen werk des geloofs meer? En het geloof is niet aller, doch slechts der uitverkorenen Gods.
9. "Beide zijn levende ranken. Beide ontvangen sap en bladeren uit de wijnstok. Maar niet beiden dragen vrucht." Gaat er dan sap van Christus verloren?
10. "Wij zijn schapen uit kracht van gemeenschap aan het verbond der genade. Wij dwaalden alle als schapen. Wie zijn dwaling niet beleeft, zal tot een bok gesteld worden. En bokken zijn we van nature". Wat zijn we nu; bok of schaap? Maakt de Heilige Doop ons van bok tot schaap? Of geschiedt dit bij de wedergeboorte? Kan men van schaap weer bok worden?
11. Verder zou ik Ds. Kok willen vragen: Verzegelt de Heilige Doop nog meer dan alleen het aanbod van genade?
Moge de Heere U kracht, wijsheid en bovenal getrouwheid geven om in deze zaak werkzaam te zijn. De geschillen zijn werkelijk diep ingrijpend. Denkt U toch vooral niet, dat wij beiden gelijk hebben. Laten we bedenken wat de dichter zegt:
"Gij eist van ons, dat w' op Uw waarheid letten
Dat wij altoos op hogen prijs Uw leer En 't heilig recht van Uw
getuig'nis zetten".
Met heilbiddende groeten,
w.g. J.W. Jansen.

Vervolgens wordt de brief voorgelezen, welke ontvangen werd van leden der Gemeente te Ederveen. Deze luidt:

Renswoude, 22 Mei 1948

Weleerwaarde Classis,

Het is ons een diepe droefheid des harten en betreuren het daarom ten zeerste dat onzer inziens de leerstellingen van Ds. Kok niet geheel zuiver zijn. Wij hebben hier met de kerkeraad over gehandeld en besloten dat we het door zouden sturen naar de classis te Barneveld. Wij horen Ds. Kok preken, dat alle mensen onbepaald de belofte toekomt. Daar ze toch in de eeuwigheid alleen aan de uitverkorenen beloofd zijn is er onzer inziens tegenstrijdigheid in God en dat is toch onmogelijk. Ten tweede: De eis van het werkverbond is ook de eis van het genadeverbond; volmaakte gehoorzaamheid.

Bij deze brief vragen wij ondergetekenden meteen toegang tot de Classis tot nader onderzoek en oplossing. Moge de Heere ons allen toch wijsheid en licht geven over deze zo gewichtige leerstukken.

Met vriendelijke groeten, Gode bevelend,

w.g. Maas v. Beek, Renswoude D. den Hartog, Renswoude

Leden der Gereformeerde Gemeente van Ederveen

Ds. Fraanje vraagt hierna aan Jansen: "Bekent U dat die brieven van U zijn?"

Jansen: "JA!" Ook de anderen beantwoorden de hun gestelde vragen met JA!

Ds. Fraanje: Nu zullen we gaan bekijken of het waarheid is.

Ouderling van Leeuwen zegt: Dat de bedoeling niet altijd zo is geweest maar zover ik weet is het de waarheid

Ouderling Schothorst: De brief van hen, die wij op de kerkenraad hebben is anders dan deze.

Ds. Fraanje: Zijn de punten waarheid of leugens?

Ouderling Schothorst: Ik neem het niet voor mijn rekening.

V. Beek: Zo'n leer horen wij elke Zondag.

Ouderling van Leeuwen: Dat het alle Zondag gezegd wordt is absoluut niet waar.

Jansen komt op het podium om de zaak nader toe te lichten

Toen Jansen diverse boeken uit zijn tas haalde, vroeg Ds. Fraanje: "U bent toch lid"?

Jansen: Hooggeachte Voorzitter. Eerwaarde Classis!

Ik hoop, dat U de gelegenheid geeft mij volledig te kunnen uitspreken. Het is geen lust tot oppositie en geen persoonlijke zaak. Het gaat hier om de waarheid. Het spijt mij U, Ds. Kok, hier openlijk te moeten aanklagen. Ik heb altijd geloofd, dat U een bekeerde man bent, dat u door God geroepen bent. Voor 25 jaar kwam U veel op gezelschap van mijn grootmoeder. Het is nu precies 2 jaar geleden, dat ik in Veenendaal kwam. Ondanks weinige dogmatische kennis (ik moet het tot mijn schande bekennen) heb ik al spoedig verschil gevoeld tussen Ds. Kok en de anderen. In augustus '46 hoorde ik Ds. Kok zeggen, dat er geen verschil is tussen in- en uitwendige roeping. Er is maar een roeping met tweërlei uitwerking. Vervolgens citeert Jansen uit een boekje van Jongeleen Blz. 10 en 11 en verwijst naar Handelingen 2:39: "Want U komt de belofte toe" enz. (Juist, zou Ds. Kersten zeggen, alleen voor de uitverkorenen.) Laat men toch niet vergeten, dat er in de diepste grond maar één roeping is. Hij vervolgde: "Men mag pleiten op de doopsbelofte" en citeerde Blz. 26 van Jongeleen: "Gij hebt een welgemeende aanbidding" enz.

In die vakantie heb ik het met mijn vader en vrienden besproken. Mijn vader raadde mij aan om Petrus van Maastricht en de Westminsterse Catechismus te bestuderen. Kort daarna hield ik een inleiding op de JV over het onderwerp: "De Heilige Doop", waarin ik mij strikt heb gehouden aan de De Saambinder van 1924. Voordat ik begon, werd door Arie Roelofsen uit de Fluitersstraat gezegd: "Denk erom, hij is een Kerstiaan". Mijn onderwerp ging lijnrecht in tegen de leer van Ds. Kok en niemand op de JV was het met mij eens, toen ik beweerde, dat de belofte alleen is voor de uitverkorenen. Toen heb ik gezegd tegen de Voorzitter, de zoon van Ds. Kok: "U bent Remonstrants". Het blad "Daniël" werd erbij gehaald. Op 6 december 1947 heb ik het onderwerp behandeld: "De richtingen in de Nederlands Hervormde Kerk". Jansen zei, dat hij dit expres uitvoerig had besproken aan de hand van "Het kort begrip" van Ds. Kersten en verwees naar blz. 49 t/m 52 en naar 1 Timotheüs 1:4. Hierop ontstond een hevige dispuut. Ten einde raad werd Ds. Kok erbij gehaald. Deze was van 21.20 uur tot 21.50 uur op de JV.

Ds. Kok zei: "Op het stukje is niets tegen, als je het beziet vanuit de eeuwigheid. Ik weet niet of U het hebt overgeschreven, maar het is te eenzijdig". Ds. Kok zei toen: "Zoek Uw roeping en verkiezing vast te maken, want Christus zegt dit tegen alle mensen. Een bekeerde behoeft zijn roeping en verkiezing niet vast te maken, maar de onbekeerde. Men moet voorzichtig zijn, nu is er een in- en uitwendige roeping, maar in wezen is het één". Het was al laat en daarom zweeg ik, maar de koster, Gerrit Valkenburg zei: "Daar is Jansen het niet mee eens".

Vervolgens zei Jansen: Het personeel van de school ontving een brief van dhr. van Houdt uit Rijssen, over een cursus in de dogmatiek o.l.v. Dr. Steenblok. Ik, zegt Jansen, kon daar niet heen, omdat ik op zaterdagmiddag in Amsterdam studeerde. Dhr. v. Ginkel, zo vertelde Jansen, had gezegd: "Ik wil wel gaan, ik wil het verschil weten, want als er een scheuring komt, moet ik toch weten aan welke kant ik zal staan". Er werd besloten onderling de dogmatiek te bestuderen. Ik stelde toen voor Mijnheer de Hengst als leider te vragen, waarop deze voorstelde Ds. Kok te vragen, die er in toestemde, mits de samenkomsten niet de naam "cursus" droegen. Ds. Kok moet ook gezegd hebben volgens Jansen: "Laat dit intiem zijn onder ons, want het is niet prettig voor Dr. Steenblok, want dan zouden wij het gras voor zijn voeten wegmaaïen". De eerste les was op 12 december 1947, handelende over het algemene aanbod van genade. Op deze les werd door Ds. Kok gezegd: "Er zijn kinderen die een nieuw hartje hebben, maar die het niet weten (dit is zoïets als een onbewuste wedergeboorte leer van Ds. Kok). Maar dan moeten wij die kinderen niet zeggen, dat ze een nieuw hartje moeten hebben, want dan werken wij tegen de Heilige Geest. De tweede cursus was op 9

januari 1948 van 19 uur tot 21.15 uur. Er werd gehandeld over aanspraak aan de gemeente. Twee uur werd er met Ds. Kok gediscussieerd over de 2 willen. Ds. Kok zegt: "Dat God werkelijk wil, dat alle mensen zalig worden." Hij haalde de tekst (die hij meermalen aanhaalt) Mattheus 23:37 aan: "Jeruzalem, Jeruzalem enz." Tegen Ds. Kok heb ik gezegd, dat ik de kanttekeningen gelezen heb en wat Brakel zegt. Vervolgens gesproken over het genadeverbond. U bent allemaal in het genadeverbond. U kunt als kind van God in de hel komen, maar vertel dat nou niet verder, want de ouderlingen zijn zover nog niet. Dr. Steenblok spreekt vanuit de eeuwigheid, ik niet. Uit "De leer der wet en der genade" van Bunyan heb ik blz. 209 voorgelegd aan Ds. Kok. Maar Ds. Kok zei: "Jongen, je moet de oude schrijvers eens in hun hoekje zetten en de Bijbel gaan onderzoeken".

Voorts zei Jansen: Dat Ds. Lamain bij het afscheid in Barneveld heeft gezegd: "Ik prijs U gelukkig elke zondag een preek te horen vanuit de eeuwigheid tot in de eeuwigheid". Ds. Kok heeft hierop gezegd: "Dat had hij in Veenendaal niet moeten zeggen, want dan had ik gezegd: dat doe ik niet".

Als volgende punt verwees Jansen naar een ziekenbezoek door Ds. Kok afgelegd, waarbij Ds. Kok het volgende gezegd moet hebben tegen een vrouwtje: "Als je maar zoekt, al ben je niet uitverkoren, dan kom je er toch wel". Daarna zei Jansen, dat hij gehoord had dat er een vrouwtje was, die gebeden had: "Heere, wilt U Ds. Kok openbaar maken". Daarop hield Ds. Kok 2 preken over de Heilige Doop, waarin Ds. Kok openbaar was geworden. Op 6 februari 1948 is Jansen voor de laatste keer op de bijeenkomst geweest. Daar is Ds. Kok de vraag gesteld: "Verzegelt de Heilige Doop niet meer dan het aanbod van genade?" Ds. Kok zei: "Nee".

Bij een gesprek, waarin dhr. v. Ginkel betrokken was, moet dhr. v. Ginkel gezegd hebben: "Het is een persoonlijke kwestie tussen U en Ds. Kersten". In verband hiermee antwoordde Ds. Kok: " Ik leer niet wat de Gereformeerde Gemeente leert, daar wijk ik van af". Diezelfde avond deed mijnheer de Hengst de uitdrukking: "Ik leer niet wat mijn vader leert, toen dhr. Jansen verwees naar blz. 30 en 31 van het boekje "Uitgetreden", door wijlen Ds. de Hengst. Nadien heeft Ds. Kok nog eens gezegd: "De Ger. Kerk leert een veronderstelde wedergeboorte, de Ger. Gem. leert een veronderstelde uitverkiezing". Nadien citeerde Jansen een stukje uit een anonieme brief, waarin naar voren werd gebracht, dat Ds. Kersten een veronderstelde uitverkiezing leerde.

Daarna heeft Jansen op 28 februari 1948 met Ds. Kok op zijn studeerkamer een onderhoud gehad, waar Ds. Kok gezegd moet hebben: "Geloof jongen, dat God je wil zalig maken, geloof dat maar". Later, terwijl intussen genoeglijk een sigaartje werd gerookt, heeft Ds. Kok gezegd: "Probeer jij maar op jouw manier zalig te worden en ik zal het op mijn manier doen". Daarna, op 04-03-1948, heeft Ds. Kok ten huize van zijn voormalige kostbaas, Dhr. Hoogmoed, Bergweg 44, gezegd: "Het is toch zeker jouw bedoeling om dit op classis en synode te brengen. Ik blijf dit leren tot mijn dood toe, als het anders was dan ik leerde, zou er feest zijn in de hel en al snijden ze mij straks op de synode met zes messen af, dan houd ik nog mijn standpunt vast". Nadien tijdens een gesprek met kerkenraad en dominee, was het niet meer "broeder Jansen", maar "mijnheer Jansen". Voorts verklaarde hij, dat Ds. Kok bij zijn preken over Jesaja 53 iedereen de zin gegeven heeft, anderen een beetje en mij een beetje. Hij heeft gezegd: "Wat ogenzalf is kan ik u zeggen. Ogenzalf kunt u bij mij halen. De bijbel wil ik u geven". Bovendien: "U hebt allen recht op de Heilige Geest. U zijt allen op weg naar de Hemelse heerlijkheid". Tevens vermeldde Jansen omtrent het verkopen van boekjes van Geluk door de zoons van Ds. Kok in de winkel en wel voor 40 centen in plaats voor de normale prijs van 45 centen. Ik ben er van geschrokken ging Jansen voort, toen ik de auto van Ds. Verhagen zag staan voor de pastorie. Bij mijn kosthuis gekomen, werd mij verzocht dadelijk naar mijnheer de Hengst te komen, waar ik mij met spoed heen begaf en waar ik Ds. Verhagen aantrof. Ds. Verhagen zei: "Ik heb medelijden met je en jij bent nog jong. Ik kom speciaal van Kampen om jou te vermanen (5 maal heeft hij gezegd niet gestuurd te zijn). Jongen pas er op, ik wil niet over de zaak spreken. Ds. Kok is voor velen het middel geweest. Ik wil je nogmaals ernstig waarschuwen, Ds. Kok is een gezalfde des Heeren. Je kunt het oordeel van God op de hals halen". Jansen citeert uit het boekje van Ds. den Hengst "Uitgetreden", blz. 34 (beschuldiging van ds. Mulder (geref. pred.) en zegt van deze aanklacht: "Ik beschuldig u Ds. Kok, dat u dat gedaan hebt in Veenendaal. Ik klaag u hier openlijk aan, dat u afwijkt van onze leer en druppelsgewijs een dwaalleer in de gemeente indruppelt. Ds., ik hoop dat u de waarheid zult spreken. Indien ik gedwaald heb, hoop ik dat u mij zult kunnen overtuigen, ik geef mijn zaak over in uw handen".

Ds. Fraanje: Het woord is thans aan M. v. Beek uit Ederveen.

De beschuldiging van **Van Beek** kwam in hoofdzaak hierop neer: "Ds. Kok leert:

1. de eis van het genadeverbond is hetzelfde als die van het werkverbond.
2. de beloften zijn voor een ieder.
3. de twee willen in God zijn in strijd met elkaar.

Onder andere zegt hij ook: "De Heere heeft Zijn verbond opgericht met gans Israël, van een bijzondere overtuiging heb ik niet gehoord. Ds. stelt het verbond der verlossing apart. Tevens spreekt hij over de verkoop van de boekjes van Geluk, welke in strijd zou zijn met de Dordtse Synode art.55."

Ds. Fraanje: Laat collega Kok weerleggen.

Ds. Kok: (Bij de aanvang van de verdediging werd verzocht om pauze. Na de pauze kreeg Ds. Kok het woord.)

Broeders, ik verblijd mij, dat het mij vergunt wordt me uit te spreken. Ik hoop, dat u enigermate geduld wilt hebben, als ik mijn hart uit mag spreken. Er is gesproken over Jongeleen en Heinz, doch ik lees geen boeken van hen. Ik lees geen preken van de Chr.Ger. Kerk, ik lees geen Wekker. Mijn lust is altijd geweest in het onderzoeken van de oudvaders. Als ik eens gezegd heb tegen Jansen, leg die oudvaders eens weg, dan was dat om tot hem Gods Woord meer te doen spreken. Ik heb de oudvaders lief. In de mobilisatie hebben we er veel in gelezen, zondagsavonds met de militairen en met mijn gezin. Vraagt het hen! We hebben oude en nieuwe psalmen gezongen en als we dan Erskine lasen, zei ik: "Kinderen, hoor je het, je kunt zalig worden". Het zal ontzettend zijn je straks in de dag des oordeels te moeten helpen verdoemen. U is een ogenblik op de wereld om zalig te worden. Ik heb Boston lief dat is uitgegeven door Ds. Kersten; Boston spreekt dierbaar over de predestinatieleer. In de Raad des Vredes is Christus verordineerd tot Borg en Zaligmaker. Ik prijs het soevereine werk Gods. God zelf buigt onder Zijn soevereiniteit, als Hij Zijn Zoon overgeeft in de vloekdood des kruises. Dus Zijn soevereiniteit is ook een rechtvaardige soevereiniteit. En allen die Hij te voren verordineerd heeft, worden inwendig geroepen. Dit ligt vast in Gods Woord en door genade ook in mijn hart. Maar nu komen we bij de aanbidding en besturing van dat verbond, zoals beschreven is in Boston. Ik heb altijd geleerd onderscheid te maken tussen het verbond der genade en der verlossing. Niet, dat dit een echt verschil is. Het fundament van het verbond der genade ligt in de stille eeuwigheid. Wat is het wezen des verbonds? Het verbond dat God opricht met Zijn uitverkorenen. Het verbond der genade is die weg langs welke God door Christus het eigendom wordt van den zondaar en hij het eigendom Gods. Ook tegen mijn catechisanten zeg ik: "Wanneer het u te middernacht gevraagd wordt, moet ge weten wat het verbond der genade is". Ik scheid die zaken niet. Oudvaders maken hiertegen geen bezwaar, mits het geschiedt naar Gods getuigenis.

Van de aanbidding van het verbond zegt onze belijdenis, dat de Heere ernstiglijk en waarachtiglijk roept, u kunt er staat op maken. U kunt het voor waarachtig houden, want voor ons geldt de regel van het bevel en niet van het besluit. Zo was het in de hemel in de staat der rechtheid en zo is het tot op heden. De val der engelen staat helemaal niet in verband met de predestinatie. De engelen zijn gevallen.....

Onderbreking door Ds. Kersten, Ds. Fraanje vertoord.

Ds. Kok: "Ds. Kersten mag ik me uitspreken, zo heb ik vanmorgen toch ook niet gedaan?"

Voortzetting Ds. Kok: De engelen zijn gevallen en kunnen zich niet verdedigen, dat zij niet uitverkoren waren. Het ligt voor rekening van de engelen, dat zij hun beginsel hebben verlaten. De oorzaak ligt in opstandigheid. Zo staat het ook met de mens in de staat der rechtheid. Het lag vast dat de mens zou vallen, maar desniettemin richt God het verbond der werken op. Hij bevestigt het met de Sacramenten, n.l. de boom des levens en de boom der kennis des goeds en des kwaads. De mens kon langs die weg opklimmen in de eeuwige heerlijkheid. Hij beveelt gehoorzaamheid, door ongehoorzaamheid zijn we gevallen. Naar ons oordeel is dit tegenstrijdig. U moet niet denken dat er in God twee willen zijn, omdat God de wil van Zijn besluit ten uitvoer brengt door de wil van Zijn bevel. Al is dat bevel niet in overeenstemming met dat besluit, desniettemin is het waarachtig. De Heere zegt: "Wendt u naar Mij en wordt behouden." De Heere komt met de aanbidding van Zijn genade niet in verband met de predestinatie. God roept ons waarachtiglijk, nodigt ons. We hebben ons in het gericht te verantwoorden. We hebben het teken des verbonds aan ons voorhoofd in den doop ontvangen. Pleit daarop. Bidt aan de Heere om genade, u is in de mogelijkheid om zalig te worden.

In die weg van aanbidding zijn onze vaders gegaan. Boston zegt: Hij is uw Middelaar, Hij is u gegeven tot een verbond. Al is het, dat de mens meer gelijkt op een duivel dan op de mens, dan ook biedt de Heere het u aan. God heeft Hem voor u verkoren in de aanbidding van Zijn genade.

Het niet kunnen heeft zijn oorzaak niet in God, maar in ons. U staat voor een beslissing, aannemen of verwerpen, geen neutraliteit. Een mens kan toch niet aannemen? Dat niet kunnen heeft geen oorzaak in God, doch dat vloeit voort uit het niet willen.

De zonde is een ontaarde activiteit van 's mensen boosheid. Hellenbroek zegt: "Wat is de staat der ellende?" Antwoord: "Zonde, onmacht daaronder en straf". De mens zegt: "Laat ons Zijn banden breken". En God zegt: "Ga weg van Mij, want gij hebt niet gewild dat Ik Koning over u ben".

U is allen in het verbond, dat zegt Ds. Kersten, ik ook en de oudvaders ook. Daar is een uitwendige en inwendige verwezenlijking in het verbond. Hoe is u in het verbond? U hebt gemeenschap aan het verbond, u bent kind des verbonds. Zij hebben Mijne kinderen genomen en aan de Moloch opgeofferd. Wanneer je niet mèer hebt dan een uiterlijke gemeenschap des verbonds, zul je als kind des verbonds branden in de hel. We hebben een innerlijke vereniging van node om met Hem een nieuw geestelijk leven te leven. Daarin zijn we lijdelijk, maar dat zegt niet dat we er lijdelijk tegenover moeten staan. Bij de heidenen vindt u geen wedergeboren mens, eerst moet het Evangelie gepredikt worden. Bidt de Heere, smeekt de Heere om de lieve werking van de Heilige Geest, die u is toegezegd in Spreuken 1:23: "Keert u tot Mijn bestraffing: zie, Ik zal Mijn Geest u overvloediglijk uitstorten, Ik zal Mijn woorden u bekend maken".

Ds. Kersten interrumpeert: Dit zijn punten, die nog wel eens nader toegelicht moeten worden.

Ds. Kok: Ik stem dit toe.

Denkt U dat een mens in zijn onbekeerlijkheid gerechtigd is te vloeken en te bidden, te liegen en over deze stellingen te spreken? Er is onderscheid in, of Gods kind gelovig gebruik maakt van de belofte, of dat de belofte rechtstreeks valt in het hart. Er vallen beloften in het hart en die blijven daar liggen. Abraham heeft door ongeloof niet getwijfeld aan de belofte Gods. Een belofte wordt vervuld in de weg van totale onmogelijkheden. Zie b.v. Abraham. Hij zelf is verstorven, zijn vrouw verstorven, zo van alle kanten bestreden, onder duizend verdenkingen en bestrijdingen. Maar wanneer een kind van God zo bestreden wordt, dan volgt toch een roepen: "O God, zouden Uw beloftenissen dan eeuwig haar vervulling missen?" Zo denk ik, zo spreek ik en zo leer ik over de beloften Gods. Men werpt misschien tegen: wanneer men de aanbidding zo ruim stelt, dan bedriegt men zich, maar God geeft geen belofte tot een rustbank. Als een belofte onderwerp wordt en ge zijt er niet mede in arbeid, dan bedriegt gij Uzelve. En als je in de Bijbel gelezen hebt en ge hebt geen belofte om op te pleiten voor Uw arme ziel, dan hebt ge niet goed gelezen. Daniël vond een belofte, n.l.: Zeventig weken zijn bestemd over Uw volk en over Uw heilige stad om de overtreding te sluiten en om de zonden te verzegelen en om de ongerechtigheid te verzoenen. Hij ging er mede naar God en ging er op pleiten. Tot dat einde heeft God de beloften gegeven, opdat wij er bidden werkzaam mee zijn. Voor mij ligt het zwaartepunt hier, let op de vrucht van het leven. De Heere Jezus heeft dat geleerd. Er staat een frisse boom met bladeren, maar geen vruchten. Hij wordt vervloekt. Hij komt bij de hovenier; in één, twee, drie jaren geen vrucht. De hovenier pleit er nog een jaar mest om te leggen. Het komt aan op de vruchten, die ranken waren geen dode ranken, maar ze droegen geen vrucht. Al hebt U de naam, dat ge leeft of bijzondere gaven hebt, maar U mist de vrucht, dan zult U nochtans afgehouden worden. Het is wijs, wanneer we letten op de vrucht van het leven. Mij is gezegd, dat ik verschil van de Gereformeerde Gemeenten; en dat is inderdaad waar. Ik gevoel mij met alle leerstellingen der Gereformeerde Gemeenten absoluut niet verenigd. Ik heb behoefte dit onomwonden te zeggen. Die zaak staat in verband met de Algemene Genade en we willen zeggen hoe daar over gedacht en gesproken werd.

Ds. Kok neemt diverse Saambinders uit zijn tas en begint te lezen uit de Saambinder van donderdag 28 februari 1935: "Christus voor de uitverkorenen".

K. te G. vraagt: Heeft Christus in dien zin voor de onbekeerden geleden, dat hij in deze tijd zijn brood mag eten? Of krijgen zij alle tijdelijke dingen uit de hand Gods, als Schepper en Onderhouder der wereld, uit Zijne goedheid, zonder enige verdienste aan hunne zijde?

Antw. Meermalen is in de Saambinder op grond van de Schrift aangetoond, dat Christus alleen voor de uitverkorenen heeft geleden en is gestorven. Zijn sterven was een borgtochtelijk sterven ter voldoening van de schuld en verzoening met God. Voor wie Christus Zich gaf, die alleen hebben in Hem de verzoening hunner zonden; zijn in Hem gerechtvaardigd en kunnen niet verloren gaan. Die, gelijk de Remonstranten leren, dat Christus voor alle mensen leed en stierf, achten het bloed van Christus onrein. Zij loochenen de verkiezing des Vaders en de bediening van de Heilige Geest in het levendmaken van de dode zondaar, omdat zij de doodstaat van de mensen ontkennen. Het staat voor ieder belijder van de waarheid onwrikbaar vast, dat Christus voor de uitverkorenen alleen geleden heeft en niet voor alle mensen.

De verkorenen des Vaders en de gekochten met Christus' bloed worden op Gods tijd door de Heilige Geest toegebracht, en van kinderen des toorns gesteld in de staat der verzoening en aangenomen tot kinderen Gods. Het heeft de Heere behaagd in Zijn eeuwigen raad alzo te bepalen, dat Hij het geslacht des mensen uit Adam en Eva bouwde, niettegenstaande in de val de mens zich aan de drievoudige dood onderwierp. Maar God sneed het geslacht in het Paradijs niet af. Hij gaf zonen en dochters om uit dit geslacht Zijn uitverkorenen te behouden. Om de Zijnen bijeen te brengen draagt Hij de wereld, doet Hij ze brood voortbrengen voor de eter. Doornen en distelen draagt het gevloekte aardrijk om de zonde; spijs en drank is er alleen omdat Christus Zijn bloed voor de Zijnen gaf, en verwierf dat eens zijn zal een nieuw hemel en een nieuwe aarde, waarop gerechtigheid wonen zal. De verworpenen delen dus in de zegeningen voor het tijdelijk leven, alhoewel Christus voor de Zijnen alleen geleden heeft en gestorven is. Door Hem wordt de wereld gedragen; en door Hem is God aan allen goed. Verdiensten aan schepsels zijde zijn er niet. Alle weldaden, die de Heere geeft, zijn verbeurd. De vloek over het aardrijk is de verdienste van de mensen. In d val hebben wij de eeuwige dood verdiend en wat wij boven de hel hebben is onverdiend.

Niet uit kracht van de schepping, maar als vrucht van Christus' kruisverdienste deelt geheel het aardrijk in de tijdelijke zegeningen, die echter alleen uit Gods gunst aan Zijn volk toekomen. Het dragen van de wereld, het voeden en onderhouden, ook van de verworpenen, staat dus in verband met de verlossing van de uitverkorenen. Om hunnentwil draagt God de wereld. Vruchtgevolgen van de voldoening voor de schuld van de uitverkorenen komen over geheel de wereld. Algemene Genade schenkt God aan alle mensen. Echter is in die Algemene Genade-gaven niet de bediening van de particuliere genade. Gods volk ontvangt ook de tijdelijke zegeningen in Gods gunst. Dit geldt niet van de wereld. Het weinige van de rechtvaardige is beter dan de overvloed van de goddelozen. Het Verbond der Genade, dat met de uitverkorenen wordt opgericht, doet dezen ook ontvangen, wat hun voor dit leven nodig is. **De vrager leze eens het kostelijke werk van Boston over het Genade-Verbond, voor geringe prijs bij De Banier te bestellen. Hij zal er in vinden, dat de weldaden van het verbond tijdelijke en geestelijke en eeuwige zegeningen omvat.** Moge de gunst van God ons doel door genade worden, wij zouden een zoete vertroosting hebben, ook in de druk, die ons in dit leven overkomt.

Ds. Kersten interrumpeert: Het gaat over de klachten van de Heer Jansen en niet over de Algemene Genade.

Ds. Kok gaat voort met het voorlezen van besluit Synode 1945:

"De Synode spreekt, na ernstige behandeling van hetgeen omtrent de Algemene Genade onder ons werd voorgestaan uit:

"Hoewel de Vader door Christus alle dingen regeert, is de Algemene Genade niet de vrucht van Christus zoenverdienste, doch als behorend tot de Voorzienigheid Gods, de betoning van de goedertierenheid, verdraagzaamheid, lankmoedigheid des Vaders, die Hij aan de mensen bewijst, opdat de verworpenen zowel als de uitverkorenen worden voortgebracht, onderhouden en geregeerd tot verheerlijking van Gods rechtvaardigheid en barmhartigheid naar Zijn souverain welbehagen".

Hier staat de Algemene Genade niet in verband met de kruisverdienste van Christus. Ds. Kersten U heeft altijd anders geleerd. En nu staat dat in verband met de komst van Dr. Steenblok in de Gereformeerde Gemeenten.

De Algemene Genade staat niet los. U moet deze lijn ook doortrekken in de aanbiedingen van de belofte. De Doop heeft alleen betekenis voor de uitverkorenen en zo ook heeft de belofte alleen betekenis voor de uitverkorenen. **Ik zeg U, Ds. Kersten, U bent daarin te werk gegaan met leugen en bedrog. Met leugen, omdat wijlen Ds. Heykoop en andere predikanten gezegd hebben: "Dominee, U heeft het altijd anders geleerd wat U tegengesproken hebt". En dat U zo geleerd hebt, blijkt uit de Saambinder van 1935. Met bedrog, omdat U in 1935 hebt bewezen uit Boston, dat de Algemene Genade vrucht is van Christus kruisverdiensten.**

Ds. Kok leest uit Boston blz 221: "Toen het eerste Verbond verbroken was, waren de fundamenten der aarde om zo te spreken, aan het wankelen, zodat ze niet vast konden blijven staan, totdat Christus tot een Verbond gegeven werd om die wederom op te richten. Hij richtte de zuilen daarvan overeind, uit kracht van het nieuwe Verbond in Zichzelf. En indien Zijn besturing van het Verbond op aarde eenmaal eindigde, zo zou de aarde niet langer in wezen blijven, maar in as veranderd worden".

Daarna heeft Ds. Kersten uit Boston weer geciteerd, om te bewijzen dat de Algemene Genade niet de vrucht is van Christus kruisverdienste.

Ds. Kok leest weer uit Boston: "De goddelozen genieten hun bloot voorzienlijk, vergund recht, zodanig gelijk een veroordeeld mens tot zijn voedsel heeft gedurende de tijd, daar zijn terechtstelling naar het welgevallen van de Vorst verstraagd is. Dit is een zeer onzekere en droeve bezitting. De goddelozen hebben geen recht op de verdiensten van Christus, maar desniettemin leven zij van de verdiensten van Christus".

Ds. Kersten staat op: Het is meer dan schande, dat Ds. Kok de moed heeft om dit te zeggen. Ik heb niet met leugen en bedrog gehandeld. Zijn optreden is onbetamelijk. Ik had gewild, dat Ds. Kok was afgehamerd. Hier is niet aan de orde het leerstuk der Algemene Genade. Hij heeft thuis dictaten van mij, waarin ik deze zaken in het kort heb genoteerd en weergegeven. Ik wens geen losmaking van Algemene Genade en Christus. Maar hoe is het verband? Het is ter verheerlijking van God.

Ds. Kok wordt geweigerd naar aanleiding hiervan zich onmiddellijk uit te spreken en Ds. Kersten gaat verder en zegt dat de Remonstranten altijd alles trachten op te schorten door punten te behandelen, die niet aan de orde komen.

Ds. Kersten: "Wij zijn niet bijeengekomen om te triomferen. Mij bedroeft het wat Ds. Kok leert en voorstaat. Mij bedroeft het, dat men de vlag wil uitsteken, waar iemand mij schreef naar aanleiding van het feit, dat op de Particuliere Synode de zaak werd verdaagd naar de Classis: "Want de Heere had het voor Ds. Kok opgenomen".

Het verloop van de stand der zaken is als volgt: Ik heb bezwaren gemaakt naar aanleiding van de uitspraak die de Classis 5 juni 1945 gedaan had, dat er niets tegen de leer van Ds. Kok was in te brengen. Voor de 2e maal heb ik bezwaar gemaakt, dat mijn inziens de zaak niet goed was afgewikkeld. Ik heb aan de kerkenraad van Veenendaal geschreven. Ik kreeg als antwoord het verzoek, in de Saambinder de zaak te behandelen. Ik heb gehoopt, dat de Classis Ds. Kok noopte in te trekken".

Vervolgens bracht Ds. Kersten het boekje van Geluk ter sprake. "Dit boekje is in strijd met onze Gereformeerde leer". Op de Synode van Yrseke heeft Ds. Kok het voor Geluk opgenomen, terwijl het door heel de Synode veroordeeld werd, en aan de kerkenraad van Tholen opdracht werd gegeven Geluk onder censuur te leggen. Op de Synodale vergadering van Rotterdam volgde weer een veroordeling. Naar ik hoorde heeft verspreiding van de boekjes van Geluk nog plaats gehad. U kunt het mij aan vijandschap toeschrijven, maar het belang der gemeente dringt mij op de gevaren in de voorstelling van Ds. Kok te wijzen. **Ik ga voorbij tal van ongelukkige uitdrukkingen. Ik zwijg over de rare stijl die Ds. Kok eigen is. Ik heb ook dikwijls wat verkeerd gezegd, te eenzijdig belicht, verkeerd geschreven, maar ik wist ook te erkennen en terug te nemen. Ook ik heb ongelukkige uitdrukkingen.... en dergelijke feilen kleven mij nog aan.** In zijn prekenbundel " De ontwaakte Boaz" lees ik: "naar Zijn Godheid leefde Christus in het hart van Zijn volk en naar Zijn mensheid in de lendenen van Zijn volk". Ds. Kok maakt dus scheiding tussen de naturen van Christus. Dit is een Nestoriaanse dwaling, die al veroordeeld is op het Concilie van Chalcedon. Zouden wij dan genoeg hebben aan een halve Jezus? Ik eis openbare terugtrekking. **Op blz. 26 van "Zo Grote Zaligheid" heeft Ds. Kok gezegd "in de hel wordt niet gewerkt". Is dat Gereformeerde taal mijn vrienden,** of is dat de plaats waar wening is en knersing der tanden. Zit men zich daar soms in een leuningstoel te vergapen? **De hele voorstelling van Ds. Kok is werken, werken, werken, geloven, bekeren.** Dergelijke dingen dienen opgeruimd te worden. Op blz. 27 en 28 van "Zo Grote Zaligheid" schrijft Ds. Kok "er zijn twee wegen naar de hemel". Lieve mensen, waar blijf ik dan, dat geen vlees gerechtvaardigd wordt voor God. De Cherubijnen houden de toegang tot de weg des levens versperd. Mogen wij deze dingen in onze Gereformeerde Gemeenten toelaten? Er is maar één weg. Uit genade zijt gij zalig geworden, door het geloof. Is Ds. Kok niet verplicht dit terug te nemen? Er is één weg, de weg der genade! Ds. Kok zal zich met grote klaarheid moeten uitspreken, dat er maar twee verbonden zijn. Er zijn twee verbonden in betrekking tot des mensen eeuwige staat: 1. Het werkverbond. 2. Het genadeverbond.

Het Genadeverbond is hetzelfde als dat der verlossing. Het Genadeverbond is opgericht met de uitverkorenen, waar ze nooit kunnen uitvallen. En wat is oprichting? Dat Hij ze afsnijdt uit Adam en overplant Christus. Als we dat niet vasthouden, zijn we weg. Natuurlijk zijn er uiterlijke openbaringsvormen, laat ons dat de mensen zeggen. Maar dat vinden we niet in de preken van Ds. Kok. Hij leert: "De Doop vindt niet plaats op grond van de uitverkiezing, maar omdat ze in een uitwendige relatie staat tot het verbond der genade". De ongedoopten staan in generlei betrekking tot het verbond der genade. Het in-zijn in het verbond is in Christus voor Zijn kinderen, Die al de eisen van het verbond en al de beloften op Zich genomen heeft. Wie zijn bondelingen? Zie Hellenbroek! "Bondelingen zijn de uitverkorenen!" De beloften zijn alleen vermaakt aan de uitverkorenen.

"Dierbare Beloften", blz. 9 en 10: In plaats van de woorden: "God heeft lust in de verheerlijking van Zijn recht en barmhartigheid beide", zegt Ds. Kok: "God heeft er lust in dat U zich bekeert". God wil het wel, als U het ook wilt. Niet dat hij het zo zegt, maar dat is de conclusie. "Dierbare Beloften", blz. 33: "Wij hebben het voor waarachtig te houden, dat de beloften van het evangelie elk lid der gemeente, levende op de erve des verbonds geschonken zijn." "U moet God tot een leugenaar stellen als U dergelijke dingen leert. Ds. Kok is er met zijn doopbeschouwing helemaal naast. Dit is wartaal, want wat God belooft, vervult Hij ook. God zegt volgens Ds. Kok, dat de weg naar de hemel voor ons open staat in de Doop. Dit is een vernietiging van de waarde van het sacrament. God verzegelt in de Doop de zaligheid van de uitverkorenen, dat alléén wordt in het evangelie beloofd. Men begint bij het derde deel van de Catechismus: de geloofsgehoorzaamheid, in plaats van bij het eerste deel, de ellende! Ik vraag aan U: Wie hebben er wat in Christus." "De Uitverkorenen!" Het geldt de uitverkorenen en niet de Algemene Genade. Zie Doopformulier: "totdat zij eindelijk onder de gemeente der uitverkorenen in het eeuwige leven onbevlekt zullen gesteld worden".

Denkt ge dat er in God twee tegenstrijdige willen zijn? Ds. Kok heeft gezegd: "De val der engelen vindt zijn oorzaak niet in God". Alles vindt zijn oorzaak in God. Nooit zijn er twee willen in God, dat zou een tegenstrijdigheid zijn. Elia zegt: "Hoelang hinkt gijlieden op twee gedachten". God hinkt niet op twee gedachten. Twee onderscheiden willen zijn er niet. De wil van Gods bevel is volgens Ds. Kok niet in overeenstemming met de wil van Gods besluit. Dat is onjuist. Neem Izaäk: "Besluit is ook om Abrahams geloof te beproeven". Hoe is het mogelijk dat het bevel niet in overeenstemming met Gods besluit is? Hoe kunt ge zo'n God voorstellen aan de gemeente. De aanbidding van Gods genade is waarachtig om Zijn rechtvaardigheid meer te doen uitblinken in de verworpenen. De waarachtige aanbidding van het evangelie van genade geschiedt, opdat Zijn deugden verheerlijkt worden. Dat is wat anders.

"Dierbare Beloften", blz. 37: "Was er geen verkiezing, dan werd niet één mens zalig, al had de Heere Jezus de zaligheid verdiend".

Tegenwerping van Ds. Kersten: Als er geen verkiezing was geweest, was Christus dan toch gestorven? U zegt: zonder verkiezing kan niemand zalig worden. Maar Christus heeft zich gegeven om de uitverkorenen in de hemel te brengen.

"De eis van het werkverbond is dezelfde als de eis van het genadeverbond." Zijt heilig, want Ik ben heilig. **Ds. Kersten:** Het genadeverbond geeft! Al de eisen zijn door Christus volbracht. "Ik zal maken dat ze in Mijne inzetting zullen wandelen." Verbond is hetzelfde als Testament. Het verbond der genade ligt vast in den dood van de Testamentmaker. Christus is gestorven, dus de bondeling heeft in Christus de eeuwige zaligheid. Het gaat er niet om, om de verantwoordelijkheid op te heffen, maar dit is iets heel anders dan: "werk, werk, geloof!"

In "Zo Grote Zaligheid" zegt Ds. Kok: "God is het onmogelijk om ons zalig te maken, zolang het voor ons mogelijk is." Geen mens wil naar de hemel zoals God het wil. Ik zeg: "Dan wordt het ons onmogelijk om zalig te worden." Ik wou, dat dergelijke dingen niet geschreven werden. U randt het zieleleven aan.

"Kruisevangelie", blz. 45: "De Zone Gods wil niet zondigen, wil Zijn menselijke natuur, die kon zondigen, voor de zonden bewaren als Borg en Zalmaker voor Zijn volk".

"Vrienden, heeft God de kerk toebetrouwd aan een Middelaar die zondigen kon, dan staat de zaligheid van eeuwigheid op losse schroeven. Wat moet ik met een Middelaar doen, die kan zondigen?" " In de tweede plaats", zegt Ds. Kersten, "maar dat heb ik niet van mijzelf, de natuur zondigt niet, de persoon zondigt". Christus heeft twee naturen, er is één persoon en dus is God in de dood ingegaan. Wat is een Middelaar, die kon zondigen? Het is godslasterlijk en Christus' beledigend!

Vele jaren hebben we in vrede verkeer, de zaak is kapot. Ik hoop, dat we deze middag elkaar de hand kunnen geven en dat hij alles zal terugnemen. Ik wens niet persoonlijk te handelen, maar om de waarheid en der gemeente wil. Deze dingen zijn in strijd met de zuivere leer.

Ds. Kersten wil hebben, dat Ds. Kok erkent:

1. Dat er slechts twee verbonden zijn met betrekking tot des mensen eeuwigen staat en dat er geen wezenlijk onderscheid is tussen de Raad des Vredes en het Genadeverbond.
2. Dat Ds. Kok herroept dat er nog twee wegen zijn naar de hemel, aangezien dit in strijd is met de leer. Het verbond der werken is moedwillig verbroken.
3. Dat het Verbond der Genade van eeuwigheid is, dat Christus het Hoofd is van het Verbond der Genade en daarin representeert Zijn uitverkorenen en in de tijd van Gods welbehagen deze inlijft.

4. Dat dit niet tegen de openbaringsvorm is, daar toch niet alle kinderen wezenlijk in dit verbond zijn, daar God hen geloof en bekering onthoudt.

5. Dat Christus voldaan heeft voor de uitverkorenen. Dat er geen enkele belofte voor de niet-uitverkorenen is in het besluit Gods. Dat Christus alleen Borg geworden is voor de uitverkorenen. Dat een onbekeerde geen recht, noch vermogen, noch wil om te pleiten heeft. Hoe zal je pleiten? Pleiten is een werk van het geloof. Waar heb ik recht op, krachtens mijn natuurlijk zijn?

A. Klaassen: Verwijst naar Thomas Watson, waarin staat: " Onbekeerde mensen, je hebt een belofte".

Ds. Fraanje: Verwijst naar Romeinen 9.

Ds. Kersten: God belooft de zaligheid alleen aan de uitverkorenen. Zou God wat beloven en niet doen? Ik zal een voorbeeld aanhalen, wat ik reeds meermalen gebruikt heb. Moeder beloofde iets aan de kinderen, maar trok haar belofte in. De kinderen zeiden tegen moeder: "Je hebt het beloofd!" Ik zei tegen moeder: "Je hebt het beloofd, dus je moet het doen". En zou God Zijn beloften dan niet vervullen? Zolang de mens onbekeerd is, heeft hij geen grond om te pleiten op de beloften Gods in Christus, krachtens zijn verdiende staat. Als God een mens door Zijn lieve Geest bearbeit, dan komt eerst het stuk der ellende. Het genadeverbond is niet een nieuw werkverbond. Die Arminiaanse stelling onderschrijf ik niet. De genade Gods heft nimmer de verantwoordelijkheid op. U gaat niet alleen om ongeloof verloren. U ligt verloren. De verantwoordelijkheid wens ik evengoed te handhaven als Ds. Kok.

In "Dierbare Beloften" blz. 42 staat onder andere: "Het geloof is gelijk een klimopplant." Ik wil er nog over zwijgen, dat een klimopplant een roofofplant is, maar dat daargelaten. Ds. Kersten citeert blz. 42: "Gelijk de positieve pool verenigt moet worden met de negatieve pool om licht, vuur en kracht te verkrijgen, moet de positieve pool van het wezen des geloofs er zijn om geloofslicht, geloofsvuur en geloofskracht te verkrijgen".

Ds. Kersten: Hij dacht zeker aan de accu van een auto. Is het geloof in zijn wezen negatief? Ik wens dat die dingen ruiterlijk erkend en teruggenomen worden.

Ds. Kok: Mag ik antwoorden?

Ds. Fraanje negeert Ds. Kok en vraagt aan de vergadering: "Wie wil er antwoorden?"

Dr. Steenblok: Het zijn zulke ingrijpende dingen. Bijvoorbeeld dat de roeping eenzelfde is, maar in de uitwerking zo verschillend. Want krachtdadige roeping wordt alleen aangewend ten bate van de uitverkorenen. Als ik het goed begrijp, is er een algemene roeping, die niet alleen komt tot de uitverkorenen, maar ook tot de verworpenen. In de algemene roeping wordt Christus aangeboden en de belofte geschonken. Dus de mens moet zelf beslissen, of hij aan die roeping gehoor geeft.

Ds. Kok vraagt het woord. Dit wordt hem geweigerd. Ds. Kersten reikt papier aan met de mededeling: Schrijf het dan maar op. (Er wordt niets opgeschreven).

Dr. Steenblok vervolgt: Het gebod komt als eis om te geloven, omdat de mens gevallen is. De eis ligt vast in het verbroken werkverbond. Verder is er zekere aanrading, nodiging. De beloften zijn alleen aan de uitverkorenen. De belofte begint in de wedergeboorte. Volgens Ds. Kok heeft de mens recht op de belofte. Maar als de mens recht heeft, dan moet het een verkregen recht zijn, maar dan ook een verworven recht. Waarom dan niet de belofte zelf, als wel het recht op de belofte geschonken wordt?

Ds. Kok antwoordt: Er is enerlei roeping. In de gelijkenis van de zaaier is er maar één soort graan, dat op vier verschillende plaatsen valt. Natuurlijk komt het aan op de vraag, of door de Heilige Geest het hart toebereid wordt. Dan valt het graan in goede aarde. De uitwendige roeping komt tot allen.

Ds. Kersten, vervolgt Ds. Kok, bewijst beide zaken met de Oudvaders, maar hij komt met leugen en bedrog.

Ds. Fraanje wordt boos en zegt: "Jij maakt ruzie!"

Ds. Kersten: " Ik gebied, dat hij die woorden intrekt".

Ds. Kok: "Hier staat het" en houdt De Saambinder voor ogen.

Ds. Kersten: " Dan ga ik". Hij pakt zijn tas.

Tenslotte is Ds. Kok bereid zijn woorden in te trekken, maar hij zegt: "De zaak blijft liggen".

Dhr. Veen uit Ede zegt: "Wij praten over punten, die niet aan de orde zijn. Als hij de vragen niet kan beantwoorden, moeten wij constateren, dat de leer Pelagiaans is."

Ds. Kersten neemt vervolgens het woord en zegt: "Dat wij niet in Remonstrantse listen vallen, want de Remonstranten hebben de list gebruikt, de Synode zolang op te houden, totdat gezegd werd: "Gaat, Gaat!"

Ds. Kok gaat even later verder met: Ds. Kersten spreekt over de mogelijkheid van aanneming van Christus. (Citeert Calvijn). Zie citaat blz. 4 te beginnen bij Calvijn's Institutie, 3e boek Cap. 24 paragraaf 17.

Let wel, Cap. 24 gaat over: dat de verkiezing bevestigd wordt door de roeping Gods en dat de verworpenen zichzelf op de hals halen het rechtvaardige verderf, waartoe zij geschikt en bestemd zijn. In de 17e paragraaf wordt behandeld een tegenwerping, nl.: Daar schijnt tweeërlei wil in God te zijn. Calvijn zegt: (Par. 17) "Maar zult gij zeggen, indien het alzo is, zo zal er weinig vastigheids in zijn, in de beloften des Evangelies, dewelke, wanneer ze van Gods wil getuigen, verklaren dat Hij wil datgene, hetwelk tegen zijn onverbreekelijk besluit strijdt. Maar ik zeg NEEN daartoe, want hoewel de beloften der zaligheid algemeen zijn, zo strijden ze nochtans niet tegen de Preadestinatie der verworpenen, gelijk wij bevinden zullen, zo wij maar onze ogen slaan op de kracht en vervulling van dezelve. Wij weten, dat de beloften ons dan eerst krachtig en bevorderlijk zijn, wanneer wij die door het geloof aannemen en dat daartegen, wanneer het geloof verijdeld is, de belofte meteen ook is teniet gemaakt. Indien dit de aard en natuur derzelve is, zo laat ons nu zien of deze twee dingen tegen elkander strijden, te weten, dat van God gezegd wordt van eeuwigheid af geordineerd te hebben, Wien Hij met Zijn liefde omhelzen en tegen Weien Hij Zijnen toorn oefenen wil en dat Hij allen zonder onderscheid de zaligheid verkondigt en voorstelt.

Ik zeg, voorwaar, dat ze zeer wel overeenkomen. Want als Hij in zulke voegen Zijne beloften doet, zo wil Hij niets anders aanduiden, dan dat Zijn barmhartigheid open staat en bereid is voor alle degenen, die maar dezelve begeren en verzoeken. Hetwelk geen anderen doen dan alleen die, die Hij verlicht. En Hij verlicht die, die Hij ter zaligheid verordineerd en geschikt heeft. Aan dezen zeg ik, staat de waarheid der beloften zeker en onbeweeglijk, zodat men niet kan zeggen, dat er enige strijd zij tussen Gods eeuwige verkiezing en het woord en getuigenis Zijner Genade, hetwelk Hij de gelovigen voordraagt.

Beloften der zaligheid zijn algemeen; zonder onderscheid moet de zaligheid voorgesteld worden. Comrie zegt hetzelfde:

1. Vooreerst, wij verstaan het schenken, aanbieden of geven met deze bepaling, dat de dingen, die dus aangeboden zijn, ons waarlijk van God geschonken en gegeven zijn in de belofte des Evangelies en menen dat deze drie woorden, schoon verscheiden in klank, één en hetzelfde betekenen. In dit opzicht wordt de gehele zaligheid, die God schenkt aan ons arme zondaars, die niets als hel en verdoemenis waardig zijn en die niets hebben of doen kunnen om die zaligheid te verkrijgen, een gave genaamd, die God ons in het evangelie voorstelt, aanbiedt, schenkt uit vrije genade.

2. Ten tweeden, gelijk de roeping overal, waar het evangelie gepredikt wordt, tweezins onderscheiden wordt, of in een algemene of bijzondere en krachtdadige, zo moet ook het schenken, geven of aanbieden van de vergeving der zonden, de eeuwige gerechtigheid en zaligheid tweezins aangemerkt worden; of meer in het gemeen, of meer in het bijzonder.

3. Ten derde, de gemene aanbidding (even gelijk de gemene roeping) of het schenken van Christus wordt allen daar het evangelie verkondigd wordt, gedaan, opdat zij zich daarvan bedienen zouden, en de gave Gods aannemen en het zegel zetten op Gods getuigenis dat Hij waarachtig is. Schoon dit nu een recht geeft om de weldaad, die God aanbiedt en schenkt, voor zich in het bijzonder te omhelzen, en het oordeel verzwart als wij het niet doen, nochtans zij wij zo zorgeloos, goddeloos, blind en ongevoelig, dat wij dit verwaarlozen, en niet de minste acht daarop geven, nog geven kunnen; vermits wij zo geheel dood in de zonden zijn, dat wij geen besef hebben, nog van onze rampzaligheid, waarin wij gedompeld zijn, nog van de zaligheid, die ons om niet geschonken of aangeboden wordt.

Ds. Fraanje zegt tegen Ds. Kok, dat hij Romeinen 9:1-5 maar eens moet lezen.

Ds. Kok zegt: "De zaken moeten grondig bezien worden. Het is niet in een paar uur uit te zoeken".

Ds. Rijksen zegt: "Ik begrijp de houding van Ds. Kok niet, hij stelt het anders voor, dan hij het zelf geleerd heeft. Ik vind het een troosteloze leer".

Ds. Kok beroept zich op Erskine en zegt: "Ik preek de mensen aan het werk en daarna preek ik de grond uit hun werk".

Ds. Kersten zegt: "Ds. Kok maakt geen onderscheid bij Calvijn en Erskine. Wat hun staat betreft, is niet één te oud of te jong, te zondig of te slecht. We moeten de onderscheiding vast houden tussen staat en persoon".

Ds. Kok citeert Boston, blz. 226: "Daar zijn sommige mensen in de wereld, die ter oorzaak van hun monstrueuze goddeloosheid gelijk duivels zijn; daar zijn andere mensen die ter oorzaak van hun woestheid, maar weinig van de beesten schijnen te verschillen; maar onze Heere zegt hier eigenlijk: "Ze zijn, hoe ze

zijn, als gij maar kunt weten, dat het mensen zijn, doet bij hen geen vragen op dit stuk, wat soort van mensen zij zijn: zijn het mensen, predikt hun het Evangelie, biedt hun het Verbond aan; en als zij het aannemen, geeft hun daarvan de zegels: " Mijn Vader heeft hen geschapen, Ik zal hen zaligmaken".

Ds. Dorrestein: " Ik wil dat Ds. Kok eerst antwoordt op de punten en die zal terugnemen".

Ds. de Blois: "Laten wij nuchter blijven, ik ben ook bedroefd en bezwaard. **Mijn eerste gedachte was, dat het een persoonlijke schermutseling was tussen Ds. Kok en Ds. Kersten**, maar er is verschil van gevoelen over het wezen van het verbond en de bediening van het verbond. Hij heeft bezwaar tegen verschillende uitdrukkingen in de preken van Ds. Kok. Al was het mijn broeder, ja al was het mijn vader, zo zou ik het moeten zeggen. Omtrent de menselijke natuur van de Heere Jezus is er een grote dwaling. Ik zeg nogmaals, al was hij mijn vader en mijn moeder, dan nog zou ik het zeggen. Ik had zo graag gezien, dat Ds. Kok vandaag die dwaling terugneemt.

Ds. Kok is bereid alle uitdrukkingen, die voor verkeerde uitleg vatbaar zijn, terug te nemen.

Ds. v.d. Berg stelt de vraag: "Waarvan spreekt de catechismus in Zondag 6? Waarom moet Hij een waarachtig en rechtvaardig mens zijn? Antw.: Omdat de rechtvaardigheid Gods vorderde dat de menselijke natuur die gezondigd had.... enz."

Dr. Steenblok: De natuur zondigt niet, maar de persoon. God kan nooit zondigen. Had de tweede Adam een menselijke persoon, dan had Hij voor Zichzelf moeten voldoen. Onze persoon is verantwoordelijk voor onze daden.

Ds. Kersten: Begint opnieuw met het formuleren van zijn vragen:

1. Dat Christus onder het Oude Testament naar Zijn Godheid leeft in het hart van Zijn volk en naar Zijn mensheid in de lendenen van Zijn volk. Ds. Kok, ik wil u geen kwade bedoelingen toeschrijven, het gaat niet over bedoelingen, maar over uitdrukkingen.
2. De hel is de plaats waar niet gewerkt behoeft te worde. Dit is niet de terminologie, die ons als leraars betaamt. Ds. Kok, ik zeg niet dat U het op andere plaatsen niet goed leert.
3. Tot op heden zijn er twee wegen naar de hemel. In plaats van het vrije Godswerk, spreekt U net andersom.

Ds. Kok: "Ik heb het uit Boston."

Ds. Fraanje: "Je moet niet preken wat Boston zegt".

Ds. Kok: "Ik heb het voor mijn preken niet uit Boston gehaald, maar ik heb het nadien in Boston bevestigd gezien". Ds. Kok leest voor uit Boston blz. 35: "Het is wel waar, dat vele en rechtzinnige Godgeleerden zichzelf in deze zaak anders uitdrukken, onderscheid makende tussen het verbond der verlossing en het verbond der genade, hetwelk als het volgens de Schriftuur uitgelegd wordt, met hetzelfde oogmerk volslagen overeenkomt en geenszins strijdig is met de vrijheid of oppermogendheid van de genade van Jehova. Doch gelijk de Schriftuur maar gewag maakt van twee verbonden ten leve en ter gelukzaligheid voor den mens, Galaten 4:24; Hebréeën 8:14, twee wegen ten leven, de ene door werk en de andere uit genade, Romeinen 6:14, 11:6. De ene genaamd de rechtvaardigheid die uit de Wet is, de andere de rechtvaardigheid, die uit den gelove is, Romeinen 10:5 en 6". Zo heeft deze grote en deugdzaame man van deze stof volgens het klare bericht der Schriftuur van dezelve gehandeld.

Ds. Kersten: Het gaat over de uitdrukking, het werkverbond is afgesneden.

Toen Ds. Kok opnieuw het woord wenste, sneed Ds. Fraanje dit af met de woorden: "Laat een ander ook eens praten".

Ds. Kersten: Dat er niet drie maar twee verbonden zijn in betrekking tot des mensen eeuwige staat.

Ds. Kok: "Dit heeft U, Ds. Kersten, gewijzigd in het vragenboekje "Kort Begrip" blz. 21. In de 2e uitgave van 1948 is enige wijziging gebracht door Ds. Kersten inzake het Verbond der Genade en volgens die wijziging moet men vanaf de 25e regel van boven nu lezen: " ...in Christus gesloten. Deze verbondssluiting in Gods eeuwige Raad wordt wel genoemd de Raad des Vredes of het Verbond der Verlossing of het Genade Verbond van eeuwigheid. In de tijd wordt dit Verbond voltrokken. Van stonden af na de val nam God Adam en Eva in dit verbond op en voorts richt Hij met al Zijn uitverkorenen het verbond op, als Hij in de tijd Zijns Welbehagens hen uit het verbroken werkverbond, waarin wij krachtens hun val in Adam de verdoemenis onderworpen zijn, uitneemt en in het genadeverbond in Christus inlijft en de zaligheid deelachtig maakt. Het genadeverbond is dan ook niet, zoals Heijns en velen in deze dagen leren, in aard en wezen onderscheiden van het verbond der Verlossing, er zijn niet drie, doch slechts twee verbonden in betrekking tot des mensen eeuwigen staat van dit genadeverbond".

Ds. Kersten: Wanneer God het verbond gaat oprichten met Adam en Zijn uitverkorenen, dan moet daar een grondslag voor zijn. Hoe kan God anders naderen dan dat ze al in Christus begrepen zijn? Het oprichten van het Verbond der Genade met Adam is onderscheiden van de oprichting met Christus. In het werkverbond is de verhouding God en Adam. In het Genadeverbond treedt de Drieënige God op in onderhandeling met Christus en de uitverkorenen. In betrekking tot des mensen eeuwige staat is het Genade Verbond opgericht met de uitverkorenen, waaruit ze nooit kunnen vallen. Wel moogt U enige onderscheiding maken, als het maar niet naar het wezen is. Natuurlijk wel in de openbaring van het werkverbond. De niet-uitverkorenen gaan met het teken naar de hel.

Natuurlijk is er een in- en uitwendig verbond. Een uitwendige betrekking, ik wil niet over een woord vallen, dat moet je bij mij ook niet doen.

Het Genade Verbond is van eeuwigheid in het besluit Gods. In de tijd volgt de uitvoering, de handeling Gods, daarom maar twee verbonden en geen drie. Want bij drie verbonden is er onderscheid tussen de Raad des Vredes en het Verbond der Genade. Bij een verbond zijn twee onderhandelende partijen, dus dan zou er sprake moeten zijn in de Raad des Vredes van twee partijen in het Goddelijke Wezen. Maar in de eeuwigheid treedt de Drieënige God in onderhandeling met Christus en de uitverkorenen.

Ds. Kok zegt: "Ik leer geen drie verbonden. Hoe ligt het in Uw hart Ds. de Blois?"

Ds. de Blois: Ik heb de dominee toch niet aangebracht. Jammer dat er bij de onzen zo weinig onderscheid is tussen het wezen en de bediening. **Ds. Kersten en Dr. Steenblok** hangen aan de zijde van de Engelse en Schotse godgeleerden. Ik en **Ds. Kok** en nog enkele onder ons gevoelen meer voor de opvatting van **Smytegelt en Vermeer. Beide opvattingen zijn te verdedigen.**

Voorts zei Ds. de Blois: "Wij mogen de bediening prediken en op de verantwoordelijkheid nadruk leggen, maar het wezen niet uitschakelen. We moeten zo zuiver mogelijk separeren. Omdat van Gereformeerde kant zo eenzijdig de nadruk werd gelegd, zijn wij in onze kringen kopschuw geworden om het woord verbond te gebruiken. Gebruik het maar gerust. We leven samen onder de bediening van Gods Verbond. Maar wij moeten er op letten, dat wij alleen door wederbarende genade het verbond deelachtig worden. Hellenbroek zegt, dat het Verbond der Genade rust op het Verbond der Verlossing. Ik ga liever aan de kant van Ds. Kersten staan dan aan die van de Christelijk Gereformeerden".

Ds. Kok bevestigt dit. Er wordt overeenstemming bereikt, dat in wezen het Verbond der Genade werd opgericht met de uitverkorenen.

Nu wordt gesproken over de doop.

Ds. Kersten: Niet voor alle kinderen wordt de zaligheid verzekerd, maar de doop vindt plaats om daarmee te verzekeren, dat onder de uitverkorenen kinderen zijn. De Genade wordt voorwerpelij verzegeld in Christus voor de uitverkorenen. Middellijke versterking vindt plaats in het geloof. Dit in verband met de oefeningen des geloofs.

De bediening van de doop geschiedt op bevel van Christus, om daarmee voorwerpelij de genade Gods te verzegelen voor Zijn uitverkorenen, waaronder ook kinderen zijn. Onderwerpelijke verzegeling is de uitvoering in hun hart. We moeten niet de doop van de uitverkiezing losmaken.

Ds. Kok: Erskine zegt: "De doop verzegelt ons en de gehele zichtbare Kerk een algemeen recht tot Gods Verbond, zodat wij met recht mogen pleiten op de beloften". En Erskine zegt op een andere plaats: "Hier is grond van hoop, dat de Heere Jezus, Die het Verbond met Zijn bloed heeft verzegeld, al de weldaden van het nieuwe Verbond aan zondaren in de zichtbare Kerk heeft toegewezen: Hun komen de verbonden en de beloften toe. Zij hebben er een verzegeld recht op, een recht, dat God aan zondaren in de zichtbare Kerk als zodanig, heeft gegeven; daarom heeft God al de leden van de zichtbare Kerk vergund, gedoopt te worden. Ik zeg, God heeft al de weldaden van het nieuwe Verbond aan de zichtbare Kerk toegewezen, zij liggen binnen Uw bereik. O, vrienden, neemt wat u toekomt".

"Juist", zegt **Ds. Kersten**, "maar hier hebt ge nog een bewijs, dat er nog mensen uitverkoren worden. De verzegeling is ook voor de kinderkens; welke, dat weet ik niet. Lees Comrie, Catechismus, Examen van Tolerantie".

Ds. Kersten vraagt of Ds. Kok zich hiermede kan verenigen.

Ds. Kok: "Dit is een kardinaal punt."

Ds. Fraanje: Kijkt vragend naar Ds. Kersten.

Ds. Kok: " Ik vind het gevaarlijk te dopen op grond van verkiezing".

Ds. Kersten: " Dat heb ik niet gezegd".

Ds. Kok: "Op grond waarvan moet ik dopen?"

Ds. Kersten: Geen rechtstreeks antwoord.

Ds. de Blois: "We belijden", aanhalend uit het doopformulier, "dat ze in Christus geheiligd zijn. Dit is geen subjectieve genade. Het verbond Gods is de grondslag van de doop".

Dr. Steenblok: "De doop heeft geen zaligmakende betekenis voor de verworpenen, maar alleen voor de uitverkorenen".

Ds. Kok: "Dr. Steenblok leert, dat de doop niet de minste betekenis heeft voor de verworpenen; zij heeft alleen betekenis voor de uitverkorenen. Maar omdat we niet weten welke van onze kinderen uitverkoren zijn, daarom worden alle kinderen gedoopt. Dat wordt geleerd op de catechisatie".

Na dit gezegd te hebben **staat een ouderling uit Gouda** op en deze onderschrijft volkomen dat Dr. Steenblok dit leert.

Ds. Kersten staat op en verdedigt Dr. Steenblok: "Deze zaak is gauw opgelost. Dr. Steenblok, heeft de doop alleen betekenis voor de uitverkorenen?"

Dr. Steenblok staat op en zegt: "Er is betrekking tot de genade, ook voor de verworpenen. Maar zaligmakend alleen voor de uitverkorenen. Het betekent tot verzwaring van hun oordeel".

De ouderling staat op en zegt: "Dat had U er op de catechisatie dan bij moeten zeggen en dat gebeurde niet".

Ds. Kok: "Waarom tot verzwaring van het oordeel?"

Geen antwoord.

Ds. Kok leest een stuk uit het blad "Daniël" voor (van de hand van Ds. de Blois) over de doop, luidende: "Ons Doopformulier spreekt van twee partijen. Enerzijds de Drieënige God, anderzijds de gelovigen en hun zaad. In alle verbonden zijn twee delen begrepen. Het eerste deel is, dat de Drieënige God belooft wat tot het leven en de Gelukzaligheid nodig is. Het tweede deel is, dat de bondeling vermaand en verplicht wordt tot een nieuwe gehoorzaamheid. Die nieuwe gehoorzaamheid is alleen mogelijk voor hen, die een nieuwe geboorte deelachtig zijn geworden. Het Doopformulier wijst terug naar het Verbond met Abraham opgericht". God belooft het aan alle bondelingen.

Dr. Steenblok verstaat onder aanbieden "dat het voorgesteld wordt".

Ds. Kok verzet zich hiertegen: "Voorstellen is, dat ge het zien moogt" (Bij deze woorden houdt Ds. Kok een boek in de hoogte) "maar aanbieden, dat is, ik bied het U aan"(en hierbij houdt hij het boek naar voren, als wilde hij het aanbieden).

Ds. de Blois haalt nu het voorbeeld aan uit de Bijbel, van de bruiloft, n.l. De dienstknechten worden uitgestuurd met de boodschap, dat de maaltijd gereed is. Zo is het in de aanbidding van het evangelie. De verantwoordelijkheid wordt groter naarmate de mens leeft onder het evangelie. Ds. Kok stemt hier volkomen mee in. Wanneer men niet komt, zondigt men tegen het evangelie. Ds. Kok stelt de vraag: "Is de belofte alleen voor de uitverkorenen?"

Ds. de Blois: "Het wezen is voor de uitverkorenen, de aanbidding aan alle creaturen. Ik heb Ds. Fraanje eens horen zeggen bij een doopbediening: "Laat God je gedoopte voorhoofd zien".

Ds. Kok vraagt nu: "Komt de belofte tot hen, voor ze gekomen zijn of als zij gekomen zijn?" Leest Spreuken 1:23: "Keert U tot mijne bestraffing; ziet, Ik zal mijne Geest ulieden overvloediglijk uitstorten, Ik zal mijne woorden U bekend maken". En ook uit de artikelen tegen de Remonstranten (derde en vierde hoofdstuk Art. VIII): "Doch zovelen als er door het evangelie geroepen worden, die worden ernstiglijk geroepen. Want God betoont ernstiglijk en waarachtiglijk in Zijn Woord, wat Hem aangenaam is; n.l., dat de geroepenen tot Hem komen. Hij belooft ook met ernst allen, die tot Hem komen en gelovden, de rust der zielen en het eeuwige leven" (en concludeert): De Geest wordt beloofd, terwijl zij Die nog niet hebben".

Iemand zegt: "Die wordt voorgesteld".

Lustgraaf uit Veenendaal staat op en vraagt het woord. Na toestemming maakt evenwel ouderling Slotboom uit Veenendaal de opmerking, dat hem het woord eerder geweigerd was. Zodoende wordt Lustgraaf het woord ontnomen door Ds. Fraanje.

Ds. Kok geeft nadere toelichting en wil stukjes van Erskine voorlezen. Dan volgt echter opmerking van **Ds. Fraanje:** "Dat duurt te lang". "Neen", zegt **Ds. Kok**, "dat is zo vorgelezen". **Ds. Kersten** zegt nu: "Is de aanbidding van de zaligheid in Christus welgemeend? Ja, maar de beloften in het evangelie zijn beloften in Christus. God kan nooit de zaligheid buiten Christus beloven. En voor wie zijn ze? Voor de uitverkorenen. Al liggen vele beloften ter zaligheid in Christus, daarom hebben ze de beloften zelf nog niet".

Ds. Fraanje (even later): "Paulus staat aan te bieden. De verborgen werking des Geestes past het toe".

Ds. Kersten: "De aanbidding van het evangelie is de verloren zondaar zo ruim te stellen. De zaligheid, die de uitverkorenen beloofd wordt, is in Christus Ja en Amen, die vervult Hij. We hebben onderscheid te maken tussen staat en persoon. We brengen het woord, dat de Heilige Geest moge bekrachtigen".

Ds. Kok: "Hoever strekt de aanbidding zich uit?"

Ds. Kersten haalt aan blz. 38 uit "Dierbare beloften" luiddende: "Aan beide partijen, zowel aan degenen, die Hem niet, als die Hem wel aangenomen hebben, is Christus voorwerpelijk geschonken door den Vader. Wij hebben het voor waarachtig te houden, dat de beloften van het Evangelie elk lid der gemeente, levende op de erve des verbonds, geschonken zijn." en zegt (na lezing hiervan): "De beloften zijn alleen voor de uitverkorenen, en wat de Heere verzegelt in de doop".

Ds. de Blois neemt hierop het woord en haalt het kruiswoord van de Heere Jezus aan: "Vader vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen", en vervolgt: " In engere zin alleen voor Zijn volk. Ik bid niet voor de wereld".

Dr. Steenblok: "We beginnen eerst met het Evangelie, dat is fout. Eerst komt de wet".

Ds. Fraanje: "De mens is voor 100 procent dood, vijandig". Hij vertelt een verhaal over een jonge ouderling, die bij een marktkraam peren gaat kopen. Hij ziet onmiddellijk verschil tussen rijpgemaakte en rijpgeworden vruchten. Dit brengt Ds. Fraanje nu over op het geestelijke leven. Ds. Kok vraagt nu aan Ds. Kersten: "Hoever strekt zich de aanbidding uit?"

Ds. Kersten: "De aanbidding strekt zich zover uit, dat zij U de weg der zaligheid bekend maakt. Voor verloren zondaren, zoals U en ik zijn. Niemand is door zijn staat uitgesloten. De vraag mag gesteld worden aan kerkgangers: Praat je er nooit over, als je de kerk uit bent? Dan zal dat zaad nooit vrucht dragen. Je wijst ze op de weg der middelen. Het is plicht aan te dringen op de verantwoordelijkheid. Ik wens me vrij te maken van Uw bloed. Of God de akker bewerken wil? Kun je ooit te ruim zijn in de aanbidding van Genade aan verloren zondaren, wat hun staat betreft? Kun je ooit te scherp zijn in de afsnijding in Adam? U hebt te maken met mensen die zonder onderscheid in Adam in de doodstaat liggen. Zie hier de weg des verderfs, daar de weg des levens".

Ds. Kok: Als ik zeg: Mocht God dat eens in uw hart brengen? (leest voor uit Watson) God weigert ons Zijn hulp niet, wanneer we doen hetgeen we kunnen. Dringt de belofte aan. Zoekt en gij zult vinden (Mattheüs 7:7). Stelt den Heere deze belofte voor door uw gebeden en zegt dat gij geen kracht heb, maar hebt gij geen belofte? Doe zo veel als gij kunt, alhoewel ik niet zeggen durf als de Arminiaan, dat God dan gebonden is Zijn genade te geven als wij de natuur inspannen en tewerk stellen; zo zeg ik dit nochtans: God onthoudt niet aan hen, die willen. God onthoudt Zijn genade niet aan degenen, die zoeken, ja ik zal meer zeggen: Hij weigert Zijn genade niemand, dan die ze moedwillig verwerpen.

Nu volgt er een vraag over het besluit.

Ds. Kersten: Iemand redt een zieke vriend, tracht een dokter te zenden. Moet hij rekening houden met het besluit? Als er besloten is, dat hij sterven zal, wat dan? Maar geen dokter sturen? Deze redenering gebruikt de duivel. Wij hebben de middelen te gebruiken en te ploegen.

Ds. Kok: Ik mag dus de mensen aan het werk zetten?

Ds. Kersten: Ja, natuurlijk?

Ds. Kok: Lijdelijkheid is een ernstige zaak.

Ds. Fraanje: Het is niet desgenen die wil, nog desgenen die loopt, maar des ontfermenden Gods. Gods volk zal een gewillig volk zijn.

Ds. Kok: Wat verstaat U onder de aanbidding van het Evangelie?

Ds. Kersten: De aanbidding van het Evangelie is:

1. De verkondiging, dat Christus in de wereld gekomen is om zondaren zalig te maken.
2. Het aandringen in de consciëntie om alle middelen te gebruiken die God verordineerd heeft door welke Hij zondaren wil zalig maken.
3. De waarschuwing, dat zij eeuwig verloren gaan, indien zij voortgaan en hun oordeel verzwaren door verzaking van de middelen.

Ds. Kok: Vraag aan Ds. Kersten dit op te schrijven, hetgeen geschiedt.

Ds. Kersten: Ik heb het opgeschreven, maar ik hoop, dat U niet op een woord valt. De weg naar de hemel staat niet voor ons allen open. Voor personen kun je niet zeggen, dat de weg open staat. Vanwege onze staat kun je nooit ruim genoeg zijn.

Ds. Kok: De verkiezing van bijzondere personen is geheim, de uitgestrektheid van het aanbod is in het Evangelie. Ik mag dus zeggen: " U kunt zalig worden".

Ds. Kersten: Natuurlijk! Vanwege hun staat.

Ds. Kok: Citeert oude schrijvers. Hij geeft toe, dat de weg naar de hemel in onze staat voor een ieder openstaat.

Er volgt een geschil over het pleiten. Ds. Kok moet namelijk het woord "pleiten" terugnemen.

Ds. Kok: Al kunt ge niet werken, doe toch wat ge kunt. **Tegen Ds. Kersten: U zegt het zelf in Uw schrijven over de dwaze maagden.**

Iemand uit de vergadering zegt over Erskine, waar ook dit boekje ter sprake kwam: "Het geheim was het ledige vaatje, we moeten ledig zijn om door den Heere gevuld te worden. Ik twijfel of u er ooit aan ontdekt zijt geworden".

Waar Ds. Kok steeds uit oude schrijvers citeert, komt Dr. Steenblok met de opmerking: "U moet nu maar eens uit Gods Woord gaan bewijzen en niet uit de oudvaders".

Ds. Kok: Maar wat doet U in de Saambinder anders dan oudvaders citeren? (Grote hilariteit in de vergadering, wat Ds. Fraanje tot toorn verwekt). **Hoe geheel anders is nu de houding van Ds. Fraanje dan toen de genadestaat van Ds. Kok in twijfel werd getrokken.**

Ds. Kok vervolgt zijn betoog met: Ik mag pleiten als ik in het geloof ben? Al enige voorwaarde aan het pleiten verbonden wordt, dan snijdt dat het gebruik van de belofte af. Het ligt in mijn hart vast, dat U op de belofte moogt pleiten. U moogt het doen. Maar een andere vraag is: Zal de onbekeerde dat doen? Ik ben er van overtuigd, dat een onbekeerd mens uit zichzelf niet gaat pleiten.

Dr. Steenblok: Een onbekeerd mens kan niet pleiten.

Ds. Kok: Zoekt en gij zult vinden.

Ds. Kersten: Dus bidt nu maar en pleit nu maar en het komt in orde

Ds. Kok: De oudvaders leren, dat de beloften toebehoren aan allen, die in het verbond liggen.

Er wordt gezocht naar een formule, die beide partijen kan bevredigen. Deze wordt gevonden door "pleiten" te veranderen in "bidden".

In de discussie werd door Ds. Fraanje tegen Ds. Kok gezegd: "Je wint het met de oudvaders, maar mocht je het met God een verliezen! Dertien minuten later haalde Ds. Fraanje zelf Comrie aan.

Nu komt aan de orde de zinsnede uit "Dierbare Beloften", blz. 37: Was er geen verkiezing, dan werd er niet één mens zalig, al had de Heere Jezus de zaligheid verdiend.

Ds. Kersten: Dat kan niet!

Ds. Kok: Bij wijze van spreken.

Ds. Blok bevestigt dat. Het moet dus niet letterlijk opgevat worden.

Ds. Kersten wil, dat dit herroepen wordt en Ds. Kok stemt hierin toe.

Het volgende punt handelt over: De eis van het Genadeverbond is dezelfde als de eis van het Werkverbond: Zijt heilig, want Ik ben heilig.

Ds. Kersten spreekt dit tegen.

Ds. Kok: Waarom wordt in de Catechismus de Wet behandeld in het stuk der dankbaarheid?

Ds. Kersten: Opdat zijn wandel zal zijn naar Gods Wet en tot Zijn eer.

Ds. Kok: God geeft in Christus wat Hij eist.

Ds. Kersten: De Wet is in Christus volbracht.

Ds. Kok: Maar Gods kinderen kunnen in grote slordigheid leven, daar hebben wij terdege op te letten.

Ds. Kersten: We mogen niet zeggen: Werken, werken! In de oefeningen komen we er niet. Zelfs een zondige gedachte kan ik niet overweldigen, wanneer in niet achter Christus sta.

Ds. Kok: Wijst op Hellenbroek, dat zij zowel de eisen als de beloftenissen Gods aanvaarden. Als je niet onder het geloof staat, sta je dan niet onder de eis?

Ten slotte wordt de voor Ds. Kok bevredigende aanvulling toegevoegd: "Hoewel de Wet de regel des levens blijft voor Gods kinderen".

Ten slotte wordt gesproken over de wil van Gods bevel en de wil van Gods besluit.

Ds. Kersten: Wij kunnen tegen de wil van Gods besluit nooit handelen. Zij hebben met overtreden van de wil des bevels, de wil des besluits uitgevoerd. In de overtreding volbrachten zij de wil des besluits.

Ds. Kok: Ik heb mij te houden aan de bevelende wil. God wil dat alle mensen zalig worden, zegt Calvijn.

Dr. Steenblok: De heidenen dan?

Ds. Kok: Tot hen komt het Evangelie niet.

Ds. Kersten: God heeft nooit gewild, dat alle mensen zalig worden, hoofd voor hoofd.

Ds. Kok: In God is één wil, het schijn tegenstrijdigheid. In de wil des bevels gebiedt de Heere tot bekering. Door de wil des bevels komt Hij de wil des besluits uit te voeren.

Ds. Kok: Calvijn zegt: (Ezechiël 18:23) "Dat Licht dat mateloos ons toestroomt, verblindt onze ogen, zodat wij niet nauwkeurig onderscheiden kunnen, hoe God kon willen, dat allen zalig worden en hoe Hij toch de verworpenen voor het eeuwig verderf bestemd heeft en hun ondergang wil. We moeten ons met de maat van ons verstand tevreden stellen". Ezechiël 18:23: "Zou ik enigszins lust hebben aan de dood des goddelozen? spreekt de Heere, HEERE. Is het niet, als hij zich bekeert van zijn wegen, dat hij leve?"

Het is niet tot krenking, maar tot verheerlijking van Gods soevereiniteit een mens gehoorzaamheid te gebieden met beloften in het werkverbond en in het genadeverbond, al lag het vast in Zijn besluit, dat het zou geschieden. Hoe kan ik vrij zijn van hun bloed, zo ik hen de zaligheid niet aanbied. Een zaak is niet goed of kwaad, omdat het vastligt in Gods besluit. Wat is naar de regel van Gods bevel, is goed, al was het tegen Zijn besluit. Wat strijdt tegen de regel van Gods bevel is zonde, al is het in overeenstemming met Gods besluit. De Heere voert soevereine besluiten uit door Zijn soevereine bevelen.

Ds. Kok haal het voorbeeld aan, dat David een huis wilde bouwen, waarvan de Heere zegt "het is goed", terwijl het besloten was dat hij het niet zou doen!

Dr. Steenblok: Ds. Kok, als U nu zegt, God wil, dan is het goed, maar dan moogt U dat niet noemen: "Wil des bevels".

v Woerden, Akkrum: Kunt U niet beter spreken van verborgen en geopenbaarde dingen? Want ik lees nooit van wil des bevels en van wil des besluits in de Bijbel.

Ds. Kok: stemt hier dadelijk mee in. "Ik erken wel terdege tweeërlei roeping, maar in de zin van de zaaier. Eén Evangelie valt op vier plaatsen".

Ds. Kersten heeft nu weer een zin geformuleerd, waar Ds. Kok mee instemt, waarvan de inhoud is: "Het Evangelie wordt gebracht tot allen, maar de inwendige roeping alleen tot de uitverkorenen".

Ds. Fraanje vraagt Jansen en van Beek, of zij bevredigd zijn. Deze antwoorden Ja. (18.30u).

In de rondvraag vraagt **Ds. Kok**, hoe men staan moet tegenover het stuk in de Saambinder van 1935 en de uitspraak van de Synode in 1945.

Ds. Kersten antwoordt: Men kan noch de algemene genade, nog de particuliere genade losmaken van de Raad Gods. Ds. Kersten zegt toe eerst de punten aan Ds. Kok te zenden.

Ds. Fraanje eindigt met Ps. 119:68 en gebed.